

Budapesti Tanítóképző Főiskola
Neveléstudományi Tanszék

TÁJÉKOZTATÓ ÉS FELADATGYŰJTEMÉNY
A GYAKORLATI KÉPZÉS
PEDAGÓGIAI-PSZICHOLÓGIAI FELADATAIHOZ

Összeállította:

Tordáné Hajabács Ilona

Szerkesztette:

Hunyady Györgyné

Budapest, 1998.

Budapesti **Tanítóképző** Főiskola
Neveléstudományi Tanszék

TAJÉKOZTATÓ ÉS FELADATGYŰJTEMÉNY
A GYAKORLATI KÉPZÉS
PEDAGÓGIAI-PSZICHOLÓGIAI FELADATAIHOZ

Összeállította:

Tordáné Hajabács Ilona

Szerkesztette:

Hunyady Györgyné

Budapest, 1998.

TARTALOM

oldalszám

Előszó a Hallgatónak	3
I A pedagógia - pszichológia oktatás és a gyakorlati képzés rendszere	6
1. <i>A pedagógiai – pszichológiai tárgyak és a gyakorlati képzés rendszere</i>	7
2. <i>A pedagógiai – pszichológiai feladatok a gyakorlati képzés rendszerében</i>	5
2.1. Egyéni gyakorlatok	9
2.2. Csoportos gyakorlatok	15
II. Feladatok az egyéni iskolai gyakorlatokhoz	20
1. <i>Feladatok a II - III - IV félévben</i>	21
1.1. Megfigyelések.....	21
a. A pedagógus és a gyerek	21
<i>Egyes gyermekek megfigyelése</i>	
<i>Az osztályterem és a tanulócsoporthoz megfigyelése</i>	
<i>A pedagógus munkájának megfigyelése</i>	
b. A nevelési és a tanulási folyamat jellemzői	23
c. A napközi otthonban szerzett tapasztalatok.....	26
d. Felkészülés a nevelőmunkára - a nevelőmunka dokumentumai.....	26
e. Az iskola életére jellemző sajátosságok.....	27
1.2. Személyes részvétel a gyermekcsoportok életében.....	28
2. <i>Feladatok a VI- VI. félévben</i>	29
2.1. Résztvételem a tanítási órán.....	29
2.2. Feladatok az egésznapos nevelésben.....	31
2.3. A differenciáló nevelés feladatai.....	33
a. Tanuláskorrekció.....	33
b. Magatartáskorrekció.....	36

Kedves Hallgató!

Ön a következő félévekben az elméleti tanulmányok mellett a **gyakorlatban**, gyermekek között is ismerkedik majd leendő munkájával, választott hivatásával.

A **gyakorlati képzés** sokágú, **összetett** rendszerben működik a **főiskolán**. Tanulmányaik elején inkább egy-egy tantárgyhoz kapcsolódik, később fokozatosan, egyre önállóbb formában realizálódik. Hasonlóan **változik**, fokozatosan nő az Önök **szabadsága, önállósága** is.

A gyakorlatoknak alapvetően két fajtája van: az **egyéni gyakorlatok** és a **csopartos gyakorlatok**.

Az **egyéni gyakorlatokon** egyedül vesz **részt**, önállóan kell megoldania a **megfigyelési**, tanítási és egyéb feladatokat. Időtartamuk változó, **először** csak 2-3 **naposak**, majd egy hetesek, végül a leghosszabb **10** hétig tart.

A **csopartos gyakorlatoknak** is **több** változata van, de közös bennük, hogy társaikkal együtt vesznek részt a foglalkozásokon, feladataik kapcsolódnak egymáshoz, gyakran együtt oldják meg azokat.

A gyakorlatok tartalmáért és ellenőrzéséért a **tanszékek**, illetve a gyakorló intézmények **felelősek**. Ezt a füzetet a Neveléstudományi Tanszék azért készítette, hogy bemutassa Önnek a pedagógia - pszichológia oktatás és a gyakorlati képzés rendszerének **összefüggését**, s egy helyen foglalja **össze** azokat a követelményeket, amelyeket önnek a gyakorlati képzés során a pedagógia - pszichológia oktatáshoz (is) kapcsolódva teljesítenie kell. A tájékoztató füzet tehát a képzés 4 éve alatt végig fontos **segédeszköz**, érdemes **megőriznie!**

A tájékoztatófüzet felépítése:

L A pedagógia - pszichológia oktatás és a gyakorlati képzés rendszere

Ebben a fejezetben áttekintjük (táblázatok segítségével is), hogy melyik félévben, melyik tantárgyhoz, milyen gyakorlati képzési forma kapcsolódik. Leírjuk az egyes képzési formák **célját**, és **azt**, hogy milyen tevékenységek, pedagógiai és pszichológiai **feladatok** elvégzését várjuk öntől.

II. Feladatgyűjtemény

A Feladatgyűjtemény az egyéni iskolai gyakorlatokhoz kapcsolódik. Szempontokat ad az iskolai **munka**, a pedagógusok és a gyermekek **tevékenységének megfigyeléséhez**, felsorol számos konkrét tevékenységet, melyek révén **Őn** bekapcsolódhat az osztályban **folyó** pedagógiai munkába olyan feladatokat is kap, amelyek a gyakorlatban **segítik** a tudatos pedagógiai **munkához** szükséges képességei és munkaszokásai alakulását. A feladatok mellett a római számok **jelzik**, hogy **→a** gyakorlat időtartamát és elméleti tanulmányaikat is figyelembe véve - melyik félévben célszerű az adott feladatot elvégezni. A feladatok közül részben **Őn választhat**, részben az oktatók (a **II.** félévben a pszichológia, a **III.**, a **IV.**, a **VI.** és a **VII.** félévekben a pedagógia oktatói) jelölik ki a mindenkire kötelezőket. A **III-IV.** félévekben a legalább két szabadon választott feladat közül az egyik megfigyelés, adatgyűjtés legyen, a másik valamilyen konkrét tevékenység! **A választáshoz**, válogatáshoz vegye igénybe szakvezetője tanácsait is! A további félévekben arra **ösztönözzük**, hogy vállaljon - végezzen minél több **tevékenységet**.

Végül néhány *technikai tudnivalót* ajánlunk figyelmébe:

A gyakorlatok **beosztásáról** rendszerint a **félév** elején tanáraitól kap tájékoztatást, illetve a gyakorlati **képzésért** felelős **főigazgató-helyettes kifüggeszti** az I. emelet **102.** szoba előtt.

Az egyéni gyakorlatokra a kijelölt napokon 7.30 órakor kell megjelenni az iskolában, és ott kell tartózkodnia az órarend szerinti **tanítás** végéig, esetleg alkalmazkodva a tanórán kívüli tevékenységekhez is.

A csoportos gyakorlatok időpontjáról alkalmanként kap tájékoztatást.

Az óvodai feladatoknak 7.30 és 12.30 **között**, a napközi otthoni feladatoknak **11.45 - 16.15-ig** kell eleget tenni, de a munkarend **ettől** eltérő is lehet a **csoport**, az iskola szokásai miatt **Célszerű** tehát a helyszínen előzetesen tájékozódni az óvodai és iskolai hospitálások speciális **rendjéről**, a feladatokról és a **követelményekről**. Az óvodába **váltócipőt** kell vinni!

Óvodai és iskolai élményeit, megfigyeléseit, tapasztalatait, saját munkája dokumentumait a **PEDAGÓGIAI NAPLÓ-ban** rögzítse! Erre a célra válasszon nagyalakú füzetet, amelynek egyik (bal) oldalára célszerű napközben folyamatosan feljegyezni **mindent**, amit lát, hall, **tapasztal**, a **másik (jobb)** oldalán pedig készítse el a **megadott/választott** szempontok szerint átgondolt elemzést! A Napló tartalmazza a különböző területeken szerzett megfigyeléseit, tapasztalatait, a tevékenységekben való részvételét, sikereit és **eredményeit**, a **problémákat**, esetleges konfliktusait. Ezek a feljegyzések segítenek majd az elméleti tantárgyak tanulásában, és jól felhasználhatók lesznek a **képességfejlesztő** gyakorlatokon is. A naplót a hospitálás

... a pedagógia-pszichológia ...
... a pedagógia-pszichológia ...
... a pedagógia-pszichológia ...
... a pedagógia-pszichológia ...
... a pedagógia-pszichológia ...
... a pedagógia-pszichológia ...
... a pedagógia-pszichológia ...
... a pedagógia-pszichológia ...
... a pedagógia-pszichológia ...
... a pedagógia-pszichológia ...

I.

A pedagógia-pszichológia oktatás és a gyakorlati képzés rendszere

1. A pedagógiai-pszichológiai tantárgyak és a gyakorlati képzés rendszere

		I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
TANTÁR- GYAK	Pszichológia	Bevezetés a pszichológiába HI k.	A személyiség alakulása I. 2+1 gyak.j.	A személyiség alakulása II. 1+1 gyak.j.	Pedagógiai szociál - pszichológia 1+1gy.j.	} szig. ¹		A differenciálás pszichológiája 0/1 ai. Cso.ped.gyak. 0/2 ² ai	Csoportos ped. gy. 0/2 ai. ³⁾
	Pedagógia	Neveléstörténet 2+1 k.	Didaktika 2+1 k.	Nevelélmélet 0+2 k.	Nevelélmélet 0+1 ai. Kötelező fakultáció 0+1 ai.			Alkalmazott ped. (Of.+egész napos nev.) 0+2 ai.	Differenciáló ped. 0+2 gyak.j.
GYAKOR- LATI KÉPZÉSI	Egyéni gyakorlatok	EGYÉNI KOMPLEX PEDAGÓGIAI GYAKORLAT				EGYÉNI ISKOLAI GYAKORLAT		ÖSSZEFÜGGŐ KOMPLEX SZAKMAI GYAKORLAT	
		Gyermek-megfigyelés 2 nap ai. óvoda / isk.	A pedagógus feladatai (a nevelés folyamata) 3 nap ai. 1-4.o. 5-6.o. napp	A pedagógus feladatai (a tanítási-tanulási folyamat) 2 nap ai. 1-4.o. napk.	Feladatok az iskolában (résztvételemeségek) 1 hét ai.	Differenciálás és egyéni bánásmód 1 hét ai.	10 hét gyak.j.	7Árótanítás	
FORMÁK	Csoportos gyakorlatok	3+4 ¹⁾	MEGFIGYELÉS 4+3 ²⁾ FOLYAMATOS MEGFIGYELÉS TANÍTÁS! ÓRÁKON 2 óra/hét ai.	BEMUTATÓ 4+4 ³⁾ CSOPORT. ELŐTTI TANÍTÁSI GYAKORLAT ⁵⁾ 3 ó/hét ai.	7+11 ³⁾ 3 ó/hét ai.	ÓRÁKON ²⁾ 1+1 ³⁾ 6 óra/hét gyak.jegy	A DIFFERENCIÁLÁS GYAKORLATA (csoportos) 2 nap 3+3 óra/hét ⁴⁾ gyak.jegy		

1) Összevont szigorlat

2) ez táblázatunk csak az alapképzés óráit tartalmazza, részletesen lásd a 14. oldalon

3) osztálytermi + videó

4) 3+3 alapképzés + műveltségi terület

5) félcsoport

1. A pedagógiai-pszichológiai tantárgyak t* m gyakorlati képzés* rendszere

		L	a	Itt	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
TANTÁR- GYAK	Przichológia	Bevezetés a pszichológiába 1+1 k.	A személyiség alakulása I. 2+1 gyak.j.	A személyiség alakulása II. 1+1 gyak.j.	Pedagógiai szociál-pszichológia 1+1 gy.j.			A differenciálás pszichológiája 0/1 aL. Cso.p.ed.gyak. 0/2³ ai	Csoportos ped. gy. 0/2 aL.³⁾
	Pedagógia	Neveléstudomány 2+1 k.	Didaktika 2+1 k.	Neveléstudomány 0+2 k.	Neveléstudomány 0+1 aL Kötelező fakultáció 0+1 aL.	szig.	Alkalmazott ped. (Of. + egész napos nev.) 0+2 aL.	Differenciáló ped. 0+2 gyak.j.	
GYAKOR- LATI KÉPZÉSI	Egyéni gyakorlatok		EGYÉNI KOMPLEX PEDAGÓGIAI GYAKORLAT				EGYÉNI ISKOLAI GYAKORLAT		ÖSSZEFGGŐ KOMPLEX SZAKMAI GYAKORLAT
			Gyermek-megfigyelés 2 nap aL. óvoda / isk.	A pedagógus feladatai (a nevelés folyamata) 3 nap aL 1-4.o. 5-6.o. napk.	A pedagógus feladatai (a tanítási-tanulási folyamat) 2 nap aL 1-4.o. napk.		Feladatok az iskolában (résztevékenységek) 1 hit aL.	Differenciálás és egyéni bánásmód 1 hét aL.	10 hét gyak.j. zárótanítás
FORMÁK	Csoportos gyakorlatok		MEGFIGYELÉS 3+4 ³⁾		BEMUTATÓ 4+4 ³⁾	7+11 ³⁾	ÓRAKON 1+1 ³⁾	A DIFFERENCIÁLÁS GYAKORLATA (csoportos) 2 nap 3+3 óra/hét⁴⁾ gyak.jegy	
			FOLYAMATOS MEGFIGYELÉS TANÍTÁSI - ÓRAKON 2 óra/hét ai.	CSOPORT ELŐM TANÍTÁSI GYAKORLAT ³⁾ 3 ó/hét ai.	3 ó/hét ai.	6 óra/hét gyak.jegy			

1) Összevont szigorlat

2) ez táblázatunk csak az alapképzés óráit tartalmazza, részletesen lásd a 14. oldalon

3) osztálytermi + videó

4) 3+3 alapképzés + műveltségi terület

57. félélcsoport

2. A pedagógiai-pszichológiai feladatok a gyakorlati képzés rendszerében

A gyakorlati képzés rendszerébe illeszkedő pedagógiai-pszichológiai feladatok **célja**, hogy megalapozza és fejlessze az eredményes **tanítói** tevékenységhez szükséges alapvető képességeket.

A pedagógiai képességek fejlesztése érdekében **olyan tartalmilag és módszertanilag komplex tevékenységeket** biztosítunk, amelyek kiváltják a hallgatók szellemi és fizikai **aktivitását**, így nemcsak mintakövetéssel, hanem saját képességeik tudatos fejlesztésével sajátítják el a **nélkülözhetetlen ismereteket**, munkaszokásokat, **válnak** képessé mindenfajta tanítói **feladat**, tevékenység végzésére.

A tanulmányok kezdetén a **II-IV.** félévekben - a fokozatosság elve alapján - a pszichológiában és a pedagógiában tanult alkalmazásával a **nevelésükre** bízott korosztály megismerése, a pedagógiai megfigyelés és elemzés képességének fejlesztése az elsődleges feladat; az **V-VIII.** félévekben a tanult **gyakorlása**, az elmélet és a gyakorlat tudatos összekapcsolása és gyakorlati alkalmazása kap nagyobb hangsúlyt.

A gyakorlat során

- a hallgató **joga**, hogy - pontos tájékoztatást kapjon a félévek **feladatairól**,
 - a **követelményekről**,
 - hogy szaktanárával vagy más szakemberrel megbeszélhesse a gyakorlat problémáit;
- a hallgató köteles - a feladatokat pontosan megismerni,
 - a gyakorlatra felkészülni,
 - a gyakorlólhely rendjéhez fegyelmezetten **alkalmazkodni**,
 - pedagógiainaplót vezetni,
 - esetenként más pedagógiai, pszichológiai feljegyzéseket **készíteni**.

2.1. Egyéni gyakorlatok

2.1.1 Egyéni komplexpedagógiai gyakorlatok a II - III - IV Jelemben

II	III	IV
Gyermekmegfigyelés	A pedagógus feladatai (a nevelési folyamatban)	A pedagógus feladatai (a tanítási-tanulási folyamatban)
2 nap ai.	3 nap ai.	2 nap ai.
óvoda iskola	1-4. o. 5-6. o. napközi	M. o. napközi

Az egyéni gyakorlat **céja**, hogy **megismerje** a korosztály **jellemzőit**, fejlődjön a gyermekekkel való kapcsolatteremtő **képessége**, szerezzen tapasztalatokat a **tanítói** munkáról, a gyakorlatban ismerkedjen meg a pályakövetelményekkel, reális képe alakuljon az iskoláról, leendő munkahelyéről.

Fontosnak **tartjuk**, hogy a tapasztalatszerzés (**megfigyelés**) mellett egyre **többször** kapcsolódjon be az iskolai feladatok végzésébe, és legyen egyre **önállóbb** a **különböző pedagógiai** tevékenységekben.

II. félév: 2 nap (10 óra) - óvodai csoportban (5 óra)
- iskolai osztályban (5 óra)

Cél: A tanítói munkához **szükséges** megfigyelőképesség, figyelemmegosztás, valamint a kapcsolatteremtés képességének fejlesztése.

Tevékenység: - **gyermekmegfigyelés**,
- játékba való bekapcsolódás (kapcsolatteremtés a gyermekkel),
- konzultáció a pedagógussal (kapcsolatteremtés).

Feladatok:

A hallgató a Neveléstudományi Tanszék által kidolgozott szempontok alapján **megfigyel** egy-egy gyermeket az óvodában és az iskolában.

A kiválasztott gyermek tevékenységén keresztül tájékozik a csoportokban folyó **nevelő-**munkáról, az óvoda és az iskola élet- és **szokásrendjéről** és azokról a tevékenységekről, amelyek segítik a gyermekek óvodai beilleszkedését és **előkészítik** az iskolai szocializációt

A hallgató **ismerkedik** a 3-12 éves korosztály **jellemzőivel** és **tapasztalatokat** szerez arról a folyamatról, amely az óvodába lépéstől a kezdőszakasz végéig a gyermek fejlődését biztosítja.

- III.félév:** 3 nap (15 óra)
- 1-4. osztályban (5 óra)
 - 5-6. osztályban (5 óra)
 - **napközis** csoportban (5 óra)

Cél: A kapcsolatteremtő - kommunikációs képesség, a szervezőképesség és a helyzetfelismerő, tájékozódóképesség fejlesztése. Ismerje meg a **pályakövetelményeket**, alakuljon **pálya-identitása**.

Tevékenység:

- megfigyelés a tanórákon (didaktikai, általános- és fejlődéslélektani ismeretei felhasználásával),
- részfeladatok a tanórák **előkészítésében**,
- aktív **részvétel** elsősorban a tanórán kívüli tevékenységekben,
- ismerkedés a nevelőmunka dokumentumaival.

Feladatok:

A hallgató a Neveléstudományi Tanszék által kidolgozott szempontok alapján **megfigyeli** a kezdőszakasz teljességében a pedagógiai munkát és a tanórán **kívüli** tevékenységet.

Megfigyelései és a tevékenységekbe való bekapcsolódása segítségével **tapasztalatokat** szerez a **pedagógiai** munka sajátosságaival kapcsolatban, **megismeri** a tanító feladatait és a pályakövetelményeket.

A pedagógiai munkába való bekapcsolódása során **tapasztalatokat** szerez a **6-12** éves korosztály egyéni és életkor sajátosságairól, **ismerkedik** a gyermekek problémáival, a pedagógiai konfliktusok megoldási módjával, **kezelésével**.

- IV.félév:** 2 nap (10 óra)
- 1-4. osztályban (5 óra)
 - napközis csoportban (5 óra)

Cél: A **konstruktív-didaktikai képességek**, a **tervezés-elemzés és a szervezőképesség**, valamint a pedagógiai tudatosság fejlesztése, a különböző vezetési stratégiák megismerése.

Tevékenység:

- a nevelési folyamat megfigyelése tanórán és tanórán **kívüli tevékenységekben**,
- tevékenység a tanórán: **demonstrátori** feladatok, részfeladatok **önálló** tervezése, szervezése, **lebonyolítása**,
- a tanítási-tanulási folyamat megfigyelése a **tanórán** és a gyermekek **önálló** tanulásában,
- a tanulási folyamat részfeladatainak megtervezése, irányítása a napközi **otthonban**,
- **ismerkedés** a tematikus tervezés helyi követelményeivel, **sajátosságaival**.

Feladatok:

A hallgató a Neveléstudományi Tanszék által kidolgozott szempontok alapján **megfigyeli** az 1-4. osztályokban folyó nevelési és tanítási-tanulási folyamatot.

Megfigyelései és a tevékenységekbe való **bekapcsolódása** segítségével **tapasztalatokat** szerez a folyamatok, főként a tanítási-tanulási folyamat szervezésével, **irányításával**, **tervezésével** kapcsolatban.

Ismerkedik az iskolai osztály életével, az életkorral kapcsolatos sajátos fejlesztési feladatokkal.

Tanulja és gyakorolja a tanulócsoport (napközis csoport) megismerésének **módszereit**, a pillanatnyi állapotok felismerését.

A szempontokat és tevékenységi lehetőségeket lásd II. rész 21-28. oldalait!

2.1.2. Egyéni iskolai gyakorlat a VI – VII. félévben

Feladatok az iskolában (résztevékenységek)	A differenciálás gyakorlata 2 nap (fejlesztő osztályban) Differenciálás és egyéni bánásmód
1 hét ai.	1 hét ai.

Az **egyéni tanítási** gyakorlat **célla**, hogy megismerje és megtanulja a pedagógiai folyamatok irányítását, legyen képes ismeretei tudatos **alkalmazására**, az egyéni **fejlődés** és az **életkori** sajátosságok jellemzőinek figyelembevételére, a gyors tájékozódásra és **rögtönzésre** is a teljes **körű** tanítói nevelő-oktató **tevékenységben**. Feladat a tanítani tudás, a **tervező-élelmző**-döntőképesség, a pedagógiai képzetét és a feladatmegoldó képesség fejlesztése. Alakuljon fizikai-pszichikai állóképessége, legyen képes folyamatos megújulásra és a **korszerű** eljárások alkalmazására. Szerezzen tapasztalatokat a differenciálás gyakorlatából.

A VI. féléves gyakorlat ideje alatt a **hallgató köteles** legalább 4 fféle résztevékenységet (egy szabadidős játékot vagy mesemondást, egy a tanító által kijelölt tanórai részfeladatot, és egy-egy az osztályban adódó, pedagógiailag fontos tevékenységet végezni, **pl.:** dolgozatjavítás, **közreműködés** fogadóórán, kiránduláson, farsangi- és sportrendezvényen stb.) megtervezni és kezdeményezni **és/ vagy** vezetni.

A sikeres munka érdekében a hallgatók a **szakvezetővel** együtt a gyakorlat első napján készítsenek **heti** tervet! A terv tartalmazza a **résztevékenységek tartalmát, jellegét, időpontját, helyszínét**, a résztvevők számát.

A hallgatók a Pedagógiai **Naplóban rögzítsék** a heti **tervet, dokumentálják** az általuk tervezett és végzett tevékenységet. Értékeljék írásban saját tevékenységüket!

Tevékenység:

Foglalkozások tervezése, szervezése, vezetése **napközben/iskolaotthonos** osztályban.

Pedagógiai résztevékenységek, feladatok **kidolgozása**, elvégzése tanítási órákon (elsősorban a VI. félévben).

Csoportkohézió és **kiscsoport-képződési** folyamatok elemzése, **csoportfejlesztési** program **készítése**.

Magatartászavarok kezelése (VE. félévben).

Tanulási problémák diagnosztizálása - a **fejlesztés** tervezése (VII. félévben).

Feladatok:

A VI. és VII. félév a pedagógiai képességfejlesztés intenzív szakasza. Az ismeretszerzés és alkalmazás együtt, a pedagógiai **gyakorlatban**, a gyakorlatok színterén kap konkrét tartalmat. A hallgató a neveléstudományi és más tanszékek által kidolgozott komplex feladatok megoldásával

- **tapasztalatokat és gyakorlatot** szerez a pedagógiai folyamatok és a tanórai tevékenységek **tervezésében-szervezésében-irányításában,**
a konfliktusok elemzésében, **kezelésében,**
a problémák differenciált **megközelítésében,**
a személyre szabott fejlesztési feladatok **megfogalmazásában,**
- **gyakorlatia** az egyéni bánásmód eljárásainak tudatos alkalmazását,
a **csoporthajlesztés-irányítás** közvetlen **és közvetett** módszereit,
- **megismeri** az **osztályfőnök és** a napközi otthonban dolgozó pedagógus **feladatait,** lehetőségeit az együttműködésre más nevelési tényezőkkel (család, kollégák, iskolavezetés, külső tényezők **stb.**).

A feladatok a 2. II. rész 29-30. oldalán.

2.1.3. **Összefüggő komplex szakmai gyakorlat**

VIII.
Összefüggő komplex szakmai gyakorlat
10 hét

VIII. félévben: a szorgalmi időszak első **10** hete gyakorlati jeggyel zárul, **melyet** a szakvezető ad.

Az **összefüggő** komplex szakmai gyakorlat **célja** a teljes **körű** (minden tárgyban és a választott műveltségi **területen**) tanítói **nevelő-oktató** tevékenység, a tudatos **pedagógiai** munka intenzív, Önálló és folyamatos gyakorlása a kezdőszakaszban. **Feladata** a tanítói munkához szükséges valamennyi képesség sokoldalú fejlesztése, a gyermeki **személyiséget tiszteletben** tartó, megfelelő pedagógiai identitással rendelkező, az iskolai oktató-nevelő munkát tudatosan vállaló személyiség alakítása. Átfogó képet nyújtani az általános iskola **1-6.** osztályában folyó nevelő-oktató munkáról, a tanító teljes munkaköréről, az iskolai élet egészéről.

Az **összefüggő** komplex szakmai gyakorlatot a hallgatók szabadon választón iskolában heti 4 napon végzik (egy napon **főiskolai** oktatás folyik). A választás feltétele, hogy az iskola biztosítsa az előírt program elvégzését, valamint az idegen nyelvi illetve informatika **műveltségte-**

rületen is a gyakorlási lehetőséget. Tanítandó minimális órák száma: 67 óra (14 óra magyar nyelv és irodalom, 9 óra matematika, 7 óra környezetismeret, 5 óra ének-zene, 5 óra vizuális nevelés, 5 óra testnevelés, 5 óra technika, 5 óra a műveltségterületen, 4 óra napközi otthonban, 8 óra az 5-6. osztályban a műveltségterületen).

Tevékenység:

önálló, összefüggő osztálytanítói munka végzése az **1-4. osztályokban** valamennyi műveltségi területen, és az 5-6. osztályokban a választott műveltségi területen és a tanórán **kívüli** foglalkozásokon.

Feladatok:

- 1 hét hospitálás a fogadó osztályban (**munkatervkészítés, beilleszkedés**),
- 1 hét hospitálás **5-6. osztályban a műveltségterület tanítását** megelőzően,
- **összefüggő** tanítási hét: mindent a hallgató tanít (a gyakorlat második **felében**),
- tanórán kívüli tevékenység keretében részvétel az osztály, az iskola életében: szabadidős **programok, sportrendezvények, kirándulások**, énekkar, színház- és múzeumlátogatások **stb.** szervezésében és lebonyolításában.

Zárótanítás:

- elnöke a főiskola **oktatója**,
- **tantárgyát** a hallgató a VII. félévben húzza valamennyi tantárgyból és a műveltségi területből,
- lebonyolítása az 5. **héttől** folyamatosan,
- a nem budapesti iskolában gyakorló hallgatók zárótanításukat egy számukra kijelölt budapesti iskolában és szakvezetőnél (a korábbi csoport **előtti** tanítások színhelyén) végzik 1 **hét hospitálás után**.

2.2. Csoportos gyakorlatok

2.2.1. Csoportos megfigyelés bemutató órákon

	II.	III.	IV.	V.	VI.
Alapképzés	magyar 1+2	magyar 2+1	magyar 1+1	magyar 1+1	
	matematika 1+1	matematika 1+1	matematika 1+1	matematika 1+1	
			természetismeret 1+1	természetismeret 1+1	
				testnevelés 1+2	
				ének-zene 1+1	
				vizuális nevelés 1+4	
				technika 1+1	
Osztálytermi + videó	didaktika 1+1	nevelélmélet 1+1	pszichológia 1+1		alk.ped. (oszt.f.,napk.) 1+1
Műveltségterületi képzés	magyar 2+3	magyar 2+2	magyar 2+2	magyar 2+2	magyar 1+1
			matematika 1+0	matematika 2+0	matematika 2+0
			természetismeret 2+1	természetismeret 2+1	
				testnevelés 1+1	testnevelés 1+1
		ének-zene 2+0	ének-zene 2+0		
	vizuális nevelés 1+2		vizuális nevelés 2+2	vizuális nevelés 1+1	
Osztálytermi + videó				idegen nyelv 1+3	technika 1+1

2.2.2. Folyamatos megfigyelés tanítási órákon

III.
Folyamatos megfigyelés tanítási órákon
heti 2 óra

III.félév: 0+2 óra

hetenként 2 óra (az órarendbe illesztve): 1 óra **hospitálás** és az azt követő elemzés a szakvezető és a pedagógiai vezető **irányításával**

A folyamatos hospitálás (tanítási órákon) **célja a tanító** feladataival való tudatosabb azonosulás, az óraelemzés képességének fejlesztése. Továbbá **az**, hogy iskolai tevékenységrendszer sokszínűségének és folyamatának bemutatásával a hallgatók jobban megismerjék leendő munkájuk színterét, az iskolát és a nevelésükre bízott **korosztályt**, gyakorolják az elmélet és a gyakorlat összefüggéseinek **felismerését**, fejlődjön **megfigyelőképességük** és empátiájuk a **tanítói- és** gyermekszereppel egyaránt.

Tevékenység:

- **ismerkedés** az osztállyal, a tanítóval,
- a nevelés-oktatás folyamatának **megfigyelése** egy adott gyermekközösségben,
- a tanítás-tanulás **folyamatának**, a tanórai tevékenységnek **elemzése**,
- **a** pedagógus személyiségének megfigyelése.

Feladatok:

A hallgató a Neveléstudományi Tanszék által kidolgozott szempontok alapján

- **tájékozódik** az adott osztályban folyó munka objektív és szubjektív feltételeiről, a **neveléssel** kapcsolatos feladatokról,
- **megfigyeli** a tanítás-tanulás **irányítását**, a nevelési **folyamat**, az iskolai szocializáció és **perszonalizáció** sajátosságait.

Szempontok:

*Ismerkedjen meg az **osztállyal, a tanítóval!***

1. Milyen az osztály berendezése? Rajzolja **le!**
2. Másolja le az órarendet!
3. Milyen az osztály összetétele, lányok-fiúk aránya?
4. Milyen tankönyvből tanulnak a gyermekek?

*A **tanítás-tanulás irányítása** (az **óra jellege, didaktikai felépítése**)*

5. Emeljen ki és elemezzen egy didaktikai célt és feladatot!
6. Elemezze a választott módszerek és munkaformák **személyiségfejlesztő** hatását!
7. Milyen volt **(szükséges és elégséges-e)** az órán az életkornak megfelelő tudományosság szintje?

8. **Milyen szemléltető** eszközöket **használt a tanító?**
9. **Hogyan** jelentek meg a tantervi fogalmak és követelmények?
10. Elemezze a tanulást, a megértést szolgáló **tanítói** kérdéseket és utasításokat!
11. Hogyan érvényesültek a visszacsatolás (ellenőrzés, értékelés, **megerősítés, szabályozás**) **funkciói?**
12. **Megfelelt-e** a fogalomalkotás útja (induktív-deduktív) és folyamata (didaktikai mozzanatok sorrendje) a konkrét osztály fejlettségének?
13. Válasszon két szempontot az óraelemzési szempontok közül, készítsen jegyzőkönyvet és észrevételeit tüntesse fel füzetében!
14. Hogyan használta ki a **tanító** a tananyagban rejlő nevelési lehetőségeket?

*A nevelési **folymat** szervezése és irányítása*

15. **Figyelje** meg és elemezze a nevelési folyamat mozzanatait (tapasztalatszerzés, tudatosítás, tudatosult tevékenység) a **látott** tanórán!
16. **Milyen értékek** jelentek meg a **látott tanítási** órán?
17. Hogyan történt az órán az erkölcsi fogalmak tartalmának és terjedelmének **gazdagítása**, erkölcsi tudatosság fejlesztése?
18. Az iskolai szocializáció (természeti és társadalmi ismeretek, társas magatartás tartalma és formái, **társadalmilag** hasznos tevékenységek) és **perszonalizáció** (**életismeret** és értékek, a kapcsolatok kialakítására való képesség fejlesztése, az önkontroll és az önértékelés) milyen mozzanatai jelentek meg a látott **órán?**
19. A közösségalkulás (mi **tudat**, hagyomány- és szokásrendszer, csoportnorma és **kohézió**) milyen szintjén áll az osztály?
20. Figyelje meg az órán adódó nevelési helyzeteket, konfliktusokat! **Észrevette-e** ezeket a helyzeteket a pedagógus, és ha igen, akkor hogyan oldotta meg?

*A pedagógus **személyisége***

21. Figyelje meg a pedagógus munkájához szükséges képességek **és** tulajdonságok (kommunikáció, szervezőképesség, **konstruktivitás**, megosztott figyelem, pedagógiai **tapintat**, igényesség stb.) meglétét és megnyilvánulásait!
22. Milyen nevelői **attitűd** (érdeklődő, **segítőképz**, óidon légkört teremtő, **csökkenti** a gyermek szorongását stb.) jelenik meg az egyes nevelői eljárások mögött?

23. Figyelje meg a pedagógus **gyermekszeretetének, empatikusságának** megnyilvánulásait! Képes-e a gyermeket **feltétel** nélkül elfogadni? **Ráhangelődik-e** a gyermek érzéseire, átérzi-e **azokat**, elfogadja és elfogadtatja-e a másságot?
24. Milyen atmoszférát teremt a pedagógus a munkaszervezéssel, a **fegyelmeléssel**?
25. Hogyan reagál a pedagógus a gyermekek kezdeményezéseire, elképzeléseire, élményeire?

2.2.3 A differenciálás gyakorlata (csoportos)

VII.
A differenciálás gyakorlata
2 nap

Cél: A leendő **tanítók** szerezzenek tapasztalatokat az általános iskolai **nevelő-oktató** munka speciális feladatairól, azok gyakorlati megoldásáról. Erősödjön a hallgatók pozitív **attitűdje** az egyéni sajátosságok kezelése során.

Feladat:

- Csoportos látogatások keretében ismerjék meg a speciális szükségleteket is kielégítő **iskolák (befogadó, integrált, inkluzív osztályok)** nevelési, **oktatási** rendszerét.
- Ismerjék meg az iskolákkal együttműködő sajátos intézmények munkáját (Nevelési Tanácsadó, Beszédvizsgáló Gyógypedagógiai Fejlesztő Központ stb.)
- Ismerjék meg egy gyógypedagógiai iskola (Vakok Általános Iskolája és Nevelőotthona) munkáját.

Tevékenység:

Megadott szempontok alapján a hallgatók megfigyelik az intézmények **munkáját**, tapasztalataikat a pedagógiai naplóba rögzítik. (A szempontokat „**A differenciálás**pedagógiája és pszichológiája” c. tárgy adja. Teljesítése a tantárgy aláírásának a feltétele.

2.2.4 **Csoportos** tanítási gyakorlat

0+3 óra ai.	0+3 óra ai.	0+6 óra gyak.jegy	0+3 óra 1-4. osztályban minden műveltség- területen gyakjegy	0+3 óra 1-6. osztályban választott művel- ségterületea gyakjegy
----------------	----------------	----------------------	--	---

Heti 3 óra (órarendbe illesztve): előkészítés,
tanítás,
elemzés.

A csoportos tanítási gyakorlat **célla** tanítani tudás kimunkálása, az elméleti oktatásban elsajátított pedagógiai, szaktárgyi és tantárgypedagógiai ismeretek felhasználásával a tudatos oktatási-nevelési gyakorlatra való **felkészítés**, továbbá az önismeret, a megfigyelő, az elemző készség, pedagógiai képzelet és alkotó képesség fejlesztése.

Tevékenység:

A tervezés (előkészítés) - tanítás - elemzés **egységében felkészülés** a tanórai nevelő-oktató munkára.

Felkészülés a tanítási órára (előkészületi vázlat, tanítási tervezet készítése)

Közvetlen		Közvetett	
1. sz. feladat	2. sz. feladat	3. sz. feladat	4. sz. feladat
5. sz. feladat	6. sz. feladat	7. sz. feladat	8. sz. feladat

n.

Feladatok az egyéni iskolai gyakorlatokhoz

1. Feladatok a II - III - IV. félévben

1.1. Megfigyelések (adatgyűjtés)

a) A **pedagógus** és a gyerek

Egyes gyermekek megfigyelése

1. Válasszon ki **egy** gyermeket, és **tevékenységén keresztül próbálja meg**, II.
nyomon követni az **óvodai/iskolai napirendet!** (Mit, mikor és hogyan csinált a gyermek?)
2. Figyelje meg a kiválasztott **gyermek tevékenységét, kommunikációját**, 77.
érzelmi **reakcióit**, társaihoz való kapcsolatát! (Megfigyeléseit **jegyzőkönyvszerűen** rögzítse!)
3. Tanórán kívül, **játékidőben, vagy** ha más lehetőség nyílik erre, **próbáljon** II.
meg kapcsolatot **teremteni** a **kiválasztott** gyermekkel! **Írja** le tapasztalatait!
4. Kérdezze meg a pedagógust, **mi** a véleménye a kiválasztott **gyermekről!**
Röviden írja le ezt **is**, és **vesse** egybe saját benyomásaival!

Az osztályterem és a tanulócsoporthoz megfigyelése

5. írja le az osztályterem **elrendezését**, díszítését, **felszereltségét!** III-IV.
Figyelje meg a technika és vizuális nevelés órán készített tanulói **munkák** osztálytermi (folyosói) elhelyezését!
6. Válasszon ki két **tanórát**, és figyelje **meg**, milyen **munkaeszközöket** III-IV.
használ a pedagógus és milyeneket a gyerekek!
írja le megfigyeléseit!
7. Tájékozódjon és írja **le**, hogy milyen szempontok szerint alakult **ki** III-IV.
az osztályteremben az **ülérend!**
8. Gyűjtsön minél több adatot a meglátogatott tanulócsoporthoz (**osztály-** III-IV.
létszám, fiúk-lányok **aránya**, a tanulási nehézségekkel, magatartási problémákkal küzdő tanulók **száma**, **kiemelkedő** képességűek, beszédhibások, veszélyeztetett tanulók **létszáma!**)
9. Tájékozódjon a gyermekek iskolaérettségéről! (Hányan jöttek **6 évesen**, III-IV.

- hányan 7 évesen iskolába? Jöttek-e - a tanító **szerint** - iskolaéretlenül?
Tapasztalta-e az iskolaéretlenség valamilyen jelét?)
10. Figyelje meg az osztály tanulóinak fizikai fejlettségét, tájékozódjon a III-IV.
 gyermekek egészségi állapotáról:
 - a **legnagyobb/legkisebb** súlyú gyermekek neme, kora;
 - a **legmagasabb/legalacsonyabb** gyermekek neme, kora;
 - a **szemüveges** gyermekek száma az osztályban;
 - egyéb érzékszervi problémával küzdő gyermekek száma;
 - van-e **gerincferdüléssel** vagy olyan gyermek az **osztályba**, akinek mozgásszervi panaszai **vannak?**
 - az **allergiás**, asztmás gyermekek **száma**;
 - **vannak-e** testnevelésből **felmentettek**, hányan, miért?
 - **történt-e** valamilyen baleset a **hospitálás** alatt?
11. Jegyezze fel, kik és **miért** hiányoztak a **hospitálási** napokon! III-IV.
Tájékozódjon (a haladási napló alapján), hogy kik **azok a gyerekek**, akik az elmúlt **hónapban** gyakran hiányoztak! Van-e **összefüggés** a gyermekek tanulmányi eredménye, társas helyzete és hiányzásuk között?
12. Tájékozódjon a gyermekek családi hátteréről: III-IV.
 - a szülők **munkája**, képzettsége, életkora;
 - a testvérek **száma**, életkora;
 - a család szerkezete;
 - hogyan **jutalmazták**, büntetik a gyermeket?
 - hogyan töltik **szabadidejüket?**
 - milyen szokások **jellemzőek** a családra (ünnepek, nyaralás **stb.**)?
13. Kérdezze meg a **gyermekeket, járnak-e** könyvtárba (egyénileg, **szülők-** III-IV.
 kel, osztállyal, napközis **csoporttal**)?
 Melyek a legkedvesebb olvasmányaik?
14. A **hospitálás ideje alatt** a tanító milyen **könyveket, folyóiratokat** ajánlott III-IV.
 a gyerekeknek? Szervezett-e könyvtári órát?
15. **Használhatnak-e** az órán a gyerekek – önállóan vagy **irányítottan** - egyéb
 könyveket (**lexikon, szótár**)? Milyen színvonalon használják? Elérhetőek
 ezek a **könyvek** gyerekek számára akár a tanóra alatt is? Tapasztalta-e az
 ajánlott irodalom **olvasását**, feldolgozását vagy olvasásának irányítását?

16. **Van-e** osztálykönyvtár? Milyen köteteket tartalmaz **(műfaj!)?** **Válasz-** **III-IV.**
hatnak-e azokból olvasnivalót a tanóra anyagához kapcsolódóan vagy azon kívül is?
17. Figyelje meg, mit csinálnak a gyerekek az órák **közötti** szünetekben? **III-IV.**
(Hol **töltik a szünetet**, mikor **esznek**, mit énekelnek, mit játszanak stb.)
18. Figyeljen meg egy **gyermeket**, és írja le, mit csinált az órák **közötti** **III-IV.**
szünetekben! (Mennyit mozog? Mennyit tartózkodik szabad **levegőn?**)
Figyelje meg ugyanazt a gyermeket a tanórán és játék közben!
Tapasztalt-e különbséget? Miben és miért?
19. Figyelje meg ugyanazt a gyermeket **különböző** tanórákon (esetleg **III-IV.**
különböző tanítók **óráin!**) Tapasztalt-e különbséget? Miben és miért?

A pedagógus munkájának megfigyelése

20. **Tájékozódjon a tanító munkarendjéről**, időbeosztásáról! **(A hospitá-** **III-IV.**
lási napokon mennyi **időt** töltött az **osztályban**, az **iskolában**, az
iskolán kívül – felkészüléssel, füzettjavítással, az egyéb iskolai
munkával?)
21. Kérdezze **meg**, milyen szakirodalmat (folyóiratokat, kézikönyveket) **III-IV.**
használt a pedagógus?
22. Milyen formáit látta a pedagógusok **és** a szülők együttműködésének? **III-W.**
Pl. Egyéni, alkalmi beszélgetés (ki kezdeményezte, hogyan, miről),
nyílt nap, kirándulás stb. írja le tapasztalatait, véleményét!
- b) A nevelési és a tanítási-tanulási folyamat jellemzői**
23. írja le, milyen közvetett hatásmódokat figyelhetett meg a hospitálás **III-IV.**
alatt a nevelés folyamatában? (A közvetett hatások érvényesülhetnek
pl. a **tananyagon**, a taneszközökön, a **gyermektársakon** stb. keresztül.)
24. Milyen **erkölcsi** értékek kerültek szóba a tanítás során? Mikor? **III-IV.**
Milyen órán? Milyen összefüggésben?

25. Tájékozódjon a gyermekek erkölcsi fogalomkészletéről! (Végezhet **egyszerű felmérést**, vagy játszhatnak olyan játékot, amely alkalmas ennek felderítésére!) *III-IV.*
26. Írjon az osztály **szokásrendjéről!** *III-IV.*
- milyen **felelősök, közösségi** feladatok vannak az osztályban?
 - hány gyermek között oszlanak meg a teendők?
 - hogyan, **milyen** rendszer szerint váltják egymást a gyerekek az állandó **feladatok** ellátásában?
 - hogyan **segíti** és hogyan ellenőrzi a pedagógus a **felelősöket**?
 - napirend, hetirend;
 - heti **értékelés, ellenőrzés, önellenőrzés** stb.
27. Figyelje meg, milyen fegyelmi, **fegyelmezési** problémák fordultak elő az osztályban a hospitálás alatt! **Írja** le, hogyan reagált ezekre a **tanító!** *III-IV.*
28. Történt-e **váratlan esemény** hospitálása alatt? **Írja** le mikor, **mi volt az**, kiket **érintett**, hogyan viselkedtek a **gyermekek**, mit tett a tanító? *III-IV.*
29. Figyelje meg a "rejtett **tanterv**" érvényesülését, **írjon** egy-két példát **erről!** *III-IV.*
30. Írja le, hogy a **hospitálásai** során milyen konfliktusokat figyelt meg (**gyermek-gyermek, pedagógus-gyermek, pedagógus-pedagógus, pedagógus-szülő, szülő-szülő, szülő-gyermek** stb. **között!**) írja le a legérdekesebbet! *III-IV.*
31. Készítsen leírást egy magatartási zavarokkal **és/vagy** egy tanulási nehézségekkel küszködő gyerekekről! *III-IV.*
32. **Írja** le a hospitálási **napok órarendjét** és a haladási **napló alapján** az egyes órák tananyagát! *III-IV.*
33. Írjon le részletesen (**jegyzőkönyvszerűen**) két tanítási órát! *III-IV.*
34. Készítsen órajegyzőkönyvet, és jelölje meg a didaktikai feladatokat! *III-IV.*
35. Készítsen órajegyzőkönyvet, jelölje meg az alkalmazott munkaformákat és módszereket! *III-IV.*
36. Jegyezze fel egy tanítási órán a tanító kérdéseit! Próbálja meg **csoportosítani** a tanult szempontok szerint! *III-IV.*
37. Jegyezze fel egy tanítási órán a tanulók kérdéseit! **Írja** le a véleményét is! *III-IV.*

38. Írja le a látott **légyőgyakorlatokat**, pihentető gyakorlatokat, **ujjtornát**, *III-IV.*
figyelem- és **emlékezetfejlesztő játékokat!**
39. **Nézze** meg, **milyen** tankönyveket, **munkafüzeteket**, egyéb eszközöket *III-IV.*
használnak az osztályban a magyar nyelv és irodalom, ül. a matematika
tantárgyban? **Írja** le a használat módját! Mi a véleménye a pedagógus-
nak ezekről a taneszközökről?
40. Figyelje meg, hogyan segíti a pedagógus a gyermekek önálló tanulását! *III-IV.*
Milyen tanulási tanácsokat ad a pedagógus a gyerekeknek?
41. Írja le, hogy a tanító hogyan ellenőrzi és értékeli a gyerekek munkáját! *III-IV.*
42. Hogyan javítja és javíttatja az írásbeli munkákat a tanító? Milyen *III-IV.*
szempontokat érvényesít a javításkor? **Rendszeres-e** ez a munka?
43. Írja le a jutalmazás, büntetés látott formáit! Mit **tapasztalt**, hogyan *III-IV.*
hatottak a gyerekekre?
44. Tapasztalt-e differenciálást a tanórákon? Ha igen, írja le a differenciálás *III-IV.*
módját, milyen órán, milyen didaktikai feladatok megoldására és
hány gyereket érintett!
45. **Tapasztalt-e páros-**, egyéni- vagy csoport munkát? Figyelje meg és *III-IV.*
készítsen **jegyzőkönyvet** egy csoport vagy egy pár munkájáról!
46. Figyelje meg egyik hospitálási nap valamelyik óráján, hogy milyen *III-IV.*
házi feladata **volt** a gyerekeknek:
- írásbeli: milyen típusú, mennyi?
- szóbeli: tartalom felidézése, memoriter (vers, szövegrészlet)
emlékezetből való felidézése;
- rajz, munkadarab elkészítése stb.
Jegyezze fel, hogy az óra mely szakaszában és milyen módon,
milyen céllal történt a házi feladat ellenőrzése!
47. Figyelje meg a gyerekek aktivitását a látott tanítási órákon! Írja le *III-IV.*
milyen tényezők segítették az aktivitást, **ill.** az aktivitás hiányának
feltételezett okait!
48. Figyelje meg egy tanuló aktivitását a tanórán (jelentkezés, felszólítás, **tevékenység!**) *III-IV.*
III-IV.
Írja le, milyen tényezők **ösztönözték** az **aktivitást**, illetve melyek az aktivitás hiányának
feltételezett okai!

49. Válasszon ki egy **témát**, és figyelje meg milyen közlésmódokat használ a pedagógus és milyeneket a gyerek: *III-IV.*
- milyen metakommunikációs elemek fordulnak **elő**;
 - milyenek a verbális közlések (**tömörség**, hanghordozás, hangerő **stb.**);
 - mikor és miért jelenik meg az írásos közlés;
 - milyen a verbális és a vizuális közlések aránya és milyen okokból változik **ez** az arány?
50. Válasszon ki egy **tanórát**, és **gyűjtsön** megfigyeléseket a gyermeki mintakövetés, illetve a gyermeki önállóság példáiból! *III-IV.*
51. Gyűjtse a gyermeki kreativitás **példáit** a különböző tantárgyak óráin! *III-IV.*
- c) A napközi otthonban szerzett tapasztalatok**
52. írja le a látott nap szervezeti rendjét! *III-IV.*
53. Figyelje meg a tanulás megszervezésének módját! *III-IV.*
54. írja **le**, milyen szokásokkal találkozott a csoportban, és a nevelő milyen módon **alakította**, gyakoroltatta ezeket a szokásokat! *III-IV.*
55. Figyelje meg, hogy szabad időben mennyi és milyen természetű az egyéni illetve csoportos alkotó tevékenység? *III-IV.*
56. Figyelje meg a szabadidős tevékenységek és a játék szerepét a csoport életében! **Van-e** elég hely, **idő**, eszköz ezekhez a tevékenységekhez? *III-IV.*
57. **Figyelje** meg a játék és az egyéb **szabadidős** tevékenységek kezdeményezésének (irányításának) módját! *III-IV.*
58. írjon **le** egy jól sikerült **játékot**, **szervezését**, **eszközeit**, **szabály-ismertetését!** *III-IV.*
- d) Felkészülés a nevelőmunkára: a nevelőmunka dokumentumai**
59. **Ismerkedjen** meg a tanító munkáját szabályozó, segítő dokumentumokkal (tanterv, program, tanmenet, **nevelési** tervek, haladási napló, tájékoztató füzet **stb.**)! *III-IV.*
60. Kérdezze meg a **pedagógust**, milyen módon tervezi a pedagógiai folyamatot? Készít-e írásban is terveket? *III-IV.*
61. **Ismertesse** valamely tantárgy tanmenetének azt a részét, amelyet a tanító azon a héten feldolgozott! *III-IV.*

62. Milyen szemléltető eszközöket használ a tanító, hogyan szerzi be ezeket? **Használ-e saját készítésű eszközöket?** *III-W.*
63. **Kérdezze meg a pedagógust, végzett-e valamilyen eredményvizsgálatot az osztályban!** Ha igen, **milyet**, milyen **eszközökkel**, és hogyan használta fel az eredményeket? Ha nem, akkor **milyen** módon állapítja meg a nevelési eredményeket? *III-IV.*
- e) Az iskola életére jellemző sajátosságok**
64. Mutassa be az iskolát! Írjon az iskola épületéről, berendezéséről, díszítéséről, felszereltségéről (**AV-eszközök, számítógépek**, iskolarádió, **könyvtár, étterem**, szaktantermek, hogyan érvényesülhetnek a testi nevelés feltételei stb.), az iskola udvaráról (mennyire van **lehetőség mozgásra, játékra!**) *III-IV.*
65. Érdeklődjön az iskola hagyományairól!
66. Folyik-e valamilyen **kísérlet**, fejlesztés (innováció) az iskolában? Vannak-e **speciális osztályok**, tagozatok? Milyen tanterv alapján dolgoznak? Milyen sajátos tantárgyi programokat használnak? *III-IV.*
67. Milyen tanórán kívüli lehetőségeket kínál az iskola a tanulók egyéni képességeinek fejlesztésére (szakkör, **különóra**, klub stb.)? *III-IV.*
68. Nézze meg és írja fel pontosan, milyen pedagógiai folyóiratokat járat az iskola? *///.*
69. Milyen szerepe van a közvetlen környezetnek (szaktanterem, udvar, étterem stb.) a gyerekek iskolai életében, hogyan szolgálják a gyerekek közéletét, **közérzetét**, hogyan segítik a nevelési feladatok, a helyi nevelési rendszer megvalósítását? *III-IV.*
70. Milyen iskolán kívüli intézmények segítik a pedagógusok munkáját? *III-IV.*
71. Működik-e iskolaszék vagy iskolatanács az iskolában? Érdeklődj meg összetételét, feladat- és hatáskörét! *III-IV.*

1.2. Személyes részvétel a gyermekcsoportok életében

Vegyen részt a következő tevékenységekben, és hospitálási naplójában számoljon be tapasztalatairól, problémáiról:

- a tanulók fogadása **óvodába**, iskolába **érkezésükkor**; //.
- óráközi **szünetekben** ügyelet, a gyermekek **kísérése, tízóraiztatás**; //.
- **ebédeléskor** az **asztalfelelősök irányítása**, munkájuk segítése; // - //.
- közreműködés a kultúrált étkezési szokások kialakításában; ///.
- **szemléltető- és taneszközök előkészítése, készítése**; ///.
- tanórai **előkészületek** (táblakép, eszközök szétosztása); III.
- játékkezdeményezés (írja le a kezdeményezés **módját**, és énekelje is!) III-IV.
- **játéktanítás** (Mellékelje a játék leírását és **tapasztalatait**, figyelje meg, **játsszák-e** önállóan is a tanított **játékot?**); III- IV.
- a levegőztetés alatt (napköziben) egy énekes népi játék vagy csoportjáték megtanítása; III-IV.
- a pihenő alatt (napköziben) egy önállóan kiválasztott mese elmondása vagy **felolvasása**; W.
- **fűzetek átnézése, javítása**, a hibák **elemzése**; IV.
- a tanterem átrendezése, berendezésének szépítése, **célszerűsítése**; III-IV.
- tanulás alatt a napközi vezetője **által** kijelölt gyermek tanulásának segítése; W.
- részvétel az iskola életében (Vállaljon feladatot **ünnepségeken**, kiránduláson, versenyeken, szülői **értekezleten, szakkörök** munkájában!) II-IV.

2. Feladatok a VI-VII. félévben

2.1. Résztevékenységek a tanítási árán

1. Tervezzen és vezessen - a **tanító** által **kijelölt** tanórán **és/vagy** napközben:

- **légzőgyakorlatot,**
- egyéb beszédművelési **gyakorlatot,**
- pihentetőgyakorlatot,
- **ujjtornát,**
- figyelem- és emlékezetfejlesztő játékokat,
- énekes játékot (körjáték vagy éneklés táncos mozgással),
- hallás utáni daltanítást.

A gyakorlatok szervesen épüljenek bele a **tanórába,** kapcsolódjanak a tanítási anyaghoz!

2. Tervezzen a hatékonyabb tananyag-feldolgozáshoz:

- kiegészítő anyagot a **differenciált fejlesztéshez,**
- **mimetizálást, dramatizálást,** drámatechnikai **gyakorlatokat,**
- kommunikációs helyzetgyakorlatokat,
- az **összefüggő** beszédet **fejlesztő** szövegalkotási **gyakorlatokat,**
- zenei **képességfejlesztő** **játékokat,**
- eszközrendszerrel a differenciált **szövegfeldolgozáshoz,**
- **segítő** és motiváló tényanyagot a fogalmazás **előkészítéséhez,**
- **didaktikus** **játékokat,**
- játékos **módszereket,** kereteket,
- kísérletezést,
- eszközrendszerrel az önálló **ismeretszerzéshez,**
- eszközöket a gyermekek manuális aktivitásának **biztosításához!**

3. Elképzeléseit valósítsa meg a tanító által **kijelölt** keretek **között!**

- Tanítson meg egy verset **utánmondással!**
- Tervezzen feladatsort az osztályban tapasztalható tipikus olvasási hibák egyikének korrekciójához! Néhány gyakorlatot végeztesen is el!

4. **Tervezzen** és (esetleg **3-4** egymást követő napon) vezessen le egy adott új matematikai gondolatot előkészítő, alapozó tevékenység-sorozatot

- többféle konkrét eszközzel,
- többféle manipulációs tennivalóval,
- **egymásra épülő** absztrakciós szinteken.

Tervezzen több, egyazon matematikai gondolatot, összefüggést építő **tennivalót**, és több órára elosztva vezesse le ezt! Figyelje meg, hogy a folyamat során a tanulók számára mennyire **kötődik az összefüggés a konkrétum(ok)hoz, eljutnak-e**, (milyen mértékben jutnak el) az általánosításhoz!

Tervezzen gyakorló feladatsort pontosan meghatározott céllal! Vezesse le (**több egymáshoz csatlakozó órán**), és jegyzőkönyveze megfigyeléseit!

5. **Tanítói** segítségével tervezzen és készítsen a technika órára szemléltető **eszközt**, pl. műveleti **algoritmust**, amely a tanulók önálló tevékenységét segíti!

6. Tervezzen és vezessen tanóra-részletet:

- páros munkával,
- differenciált egyéni munkával,
- **csoporthoz tartozó munkával!**

Készítse el a munkához **szükséges** eszközrendszert is!

7. Tervezze meg valamely tantárgy - az egyéni tanítási gyakorlat idején aktuális **egyik** témájának tervét! Gondoljon a tantárgyi **koncentrációra**, és vegye figyelembe az osztály és egyes tanulók fejlettségi szintjét! Elképzeléseit beszélje meg a tanítóval!

8. Állítsa össze egy tantervi téma gyerekeknek ajánlható könyveinek, cikkeinek **jegyzékét**! Írja le, hogyan fogadták ajánlatát a gyerekek!

9. Szervezzen **könyvtári** órát:

- valamelyik tantárgyhoz kapcsolódva,
- a **könyvtári** tájékoztatót szolgáló!

10. **Szervezen tanórához kapcsolódva és/vagy szabadidőben:**
- kirándulást,
 - tanulmányi sétát,
 - múzeumlátogatást,
 - ifjúsági hangverseny-látogatást,
 - közös zenehallgatást,
 - képtár látogatást
11. Tartson osztályfőnöki órát (vagy óráreszletet) a tanító által megjelölt **témakörben!** Az előkészítésben kapjon **hangsúlyt** a gyennekek tapasztalatainak **összegyűjtése**, az órára tervezzen vitát! **Tapasztalatait** jegyezze le!
12. Tervezze meg az adott gyermekcsoport számára aktuálissá tett **erkölcsi** probléma indirekt megközelítését művészi élményen és az arról folytatandó beszélgetésen keresztül!
13. Vállaljon **feladatot**, vezessen **foglalkozást:**
- szakkörben,
 - gyermekklubban,
 - énekkarban,
 - különórán stb.
14. Végezzen gyakorlata színterén valamilyen **eredményvizsgálatot**, esetleg **szakdolgozat**ához kapcsolódóan! Eredményeit beszélje meg szakvezetőjével!

2.2. Feladatok az egésznapos nevelésben

15. Írja le a megismert napközis **csoport/iskolaotthonos** osztály napi- és heti rendjét! Elemmezze a következő szempontok szerint:
- **jut-e ebédelésre** legalább 30 perc, játékra szabad levegőn legalább 90 perc?
 - **pihenhetnek-e** ebéd után a gyerekek?
 - sor **kerül-e** legalább kéthetente iskolán kívüli programra?

A felmerülő problémákat beszélje meg szakvezetőjével! Készítse el a véleménye **szerint** optimális napi- és heti rendet!

16. Írja le a megismert iskolaotthonos osztály napi- és hetirendjét! Elemezze a következő szempontok szerint:

- délelőtt **kerül-e** sor valamennyi magyar és matematika órára?
- jelen van-e a tanító az általa adott "házi feladat" **elkészítésénél** (azaz **érvényesül-e** az iskolaotthonos szervezeti forma egyik leglényegesebb eleme, a didaktikai tanulmányokból ismert **visszacsatolás**)?
- **vezet-e** mindkét tanító szabadidős tevékenységeket is?

17. **Készítsen** a **napközis/iskolaotthonos** csoportról **szociogramot!** A **szociogram** alapján **állapítsa** meg a **csoport szerkezetét!**

- Kik a csoport legkedveltebb tanulói? Milyen közösségi megbízatásai vannak?
- Kik a peremgyerekek a csoportban? Figyelje meg (a szociogram alapján vagy játék-időben), hogy **ezek** a gyerekek kikkel barátkoznának szívesen!
- Tervezzon olyan tevékenységeket, amelyekben a peremgyerekek **együttműködhet** azokkal, akikkel **szívesen** barátkozna!

18. Figyelje meg, hogy az Ön által megismert **napközis/iskolaotthonos** csoportban kik azok a gyerekek

- akik a tanulási idő alatt nem képesek elkészíteni a házi feladatot;
- akik a feladatokat sok hibával oldják meg.

A következő napon tanuljon együtt ezekkel a gyerekekkel, figyelje meg tanulási **technikáikat**, szokásaikat, és kísérelje meg kideríteni a kudarc okait:

- nem értették meg a feladatot?
- értették, de kedvük nincs tanulni?
- milyen **más** okok játszanak közre?

Beszélje meg tapasztalatait a **tanítóval!** Írja le, mit tenne a gyermek fejlesztése érdekében!

19. Figyelje meg a tanulás, a házi feladat ellenőrzésének módját a **napköziben/iskolaotthonban!**

- **Alkalmaz-e önellenőrzést** a tanító azoknál a gyermekeknél, akik erre képesek? Hány ilyen gyermek van a **csoportban?**

— Közvetlenül **ellenőrzi-e azokat**, akik erre rászorulnak? Hány ilyen gyermek van a csoportban?

- Hogyan szervezi meg és teszi lehetővé a közvetett ellenőrzést (a gyermekek egymást **ellenőrzik**)?

Véleménye **szerint**, hogyan lehetne továbbfejleszteni a csoportban alkalmazott ellenőrzési módszereket úgy, hogy fejlődjön a gyermekek **önállósága**, minél kevesebb **időt** vegyen igénybe az ellenőrzés, a pedagógus mégis megfelelően tájékozódjon **a felkészülés** minőségéről? Tervezze meg a továbbfejlesztés feladatait!

20. Figyelje meg, milyen szabadidős tevékenységeket választanak spontán **a gyermekek!**

- Jegyezze fel **tapasztalatait!**

- Beszélgessen a **csoportból** néhány **gyermekkel** egyenként, és kérdezze meg **tőlük**, hogy mit csinálnának **szívesen a napközis/iskolaotthonos szabadidőben?**

- Tapasztalatai alapján készítsen szabadidő-tervet a csoport számára úgy, hogy a gyerekek **többféle** tevékenység közül választhassanak!

21. Készítsen játéktervet! Vegye figyelembe a csoport **összetételét, fejlettségét**, szabadidős szokásait! Tanítson **újjátékot**, és **megfigyeléseit írja le!**

22. Tervezzen és vezessen **napközis csoportban/iskolaotthonos** osztályban

- **tanulást**,

- szabadidős tevékenységet!

Tapasztalatait is **rögzítse!**

2.3. A differenciáló nevelés **feladatai**

a) Tanuláskorrekció

23. Megfigyelései, a gyerekek **füzeteinek** elemzése és az osztálytanítóval **való** konzultáció alapján

- tervezze meg, hogyan osztaná az osztály tanulóit a különböző tantárgyakból haladási csoportokba (külön tüntesse fel az adott területen kiugróan tehetségeseket és a kivételesen gyengéket),

- a tantervi követelmények alapján próbálja meg **megállapítani**, melyik gyermek hol tarthat - tantárgyanként - a követelményekhez **viszonyítva**,
 - **tervezzen** tanítási órát legalább két tantárgyból úgy, hogy figyelembe veszi a haladási csoportok közötti **különbséget!**
24. Iskolai gyakorlata színhelyén figyelje meg, hogy a gyerekek közül kiknek vannak tanulási nehézségei! jegyezze fel a gyermekek nevét és a megfigyelt tüneteket! (Milyen tevékenységek közben milyen problémát tapasztalt?)
25. Kérje el néhány **(6-8) gyerek** füzetét valamennyi tantárgyból, és a füzetekben található hibák alapján állapítsa meg és jegyezze fel, hogy melyik gyerekeknek melyik tantárgy milyen témaköreiben lehetnek problémái! Tapasztalatait beszélje meg az **osztálytanítóval!** Ha tapasztalataik eltérnek, keressen magyarázatot az eltérések okaira!
26. Válassza ki az osztályban leggyengébben olvasó **gyermeket**,
- teremtsen vele kapcsolatot, hogy **szívesen** dolgozzon **Önnel**,
 - **figyelje** meg olvasását: milyen **típusú** hibákat **követ** el,
 - készítsen vázlatos fejlesztési tervet!
27. Válassza ki az osztály **legjobb** olvasó tanulóját! **Ellenőrizze** szövegértését! **Verbális** képességeit (szókincsét) hasonlítsa **össze** egy gyengébben **teljesítővel!** Mit tenne tovább fejlődése érdekében?
28. Válassza ki az osztály matematikában leggyengébb **tanulóját**,
- **alakítson** ki vele olyan **kapcsolatot**, amely lehetővé teszi, hogy együtt **tanuljanak**,
 - tájékozódjon arról, hogy a matematika mely témájában a legfejlettebb ez a tanuló;
 - tervezzen és végezzen foglalkozást, amely **sikerhez** juttatja őt a matematikában,
 - állapítsa meg, milyen számkörben milyen műveleti fogalmái **vannak**,
 - ha a **gyermek elsős**, akkor az Óvodai nevelési program **(Bp. 1990.)** Matematikai nevelés fejezete alapján; **ha 2-4. osztályos**, akkor **az előző évfolyam/ok/** munkatankönyveinek segítségével állapítsa **meg**, milyen számkörben milyen **típusú** feladatokat tud megoldani, és erre építve tervezzen meg és végezzen egy-két **továbbfejlesztést** szolgáló gyakorlatot,

- tapasztalatait beszélje meg az osztálytanítóval,
 - véleményük megegyező és eltérő elemeit is jegyezze **fel!**
29. Válassza ki a legjobb **matematikai** teljesítményt nyújtó gyermeket (a **feladatmegoldások újszerűsége és száma alapján!**)
- Figyelje meg **hogyan** milyen feladatmegoldást választ (újszerűt vagy **megszokottat**), hányféleképpen old meg egy-egy feladatot!
 - Hogyan segítené továbbfejlődését?
30. Válassza ki az osztály helyesírásból leggyengébb **tanulóját**,
- kérje ér valamennyi tantárgyból valamennyi füzetét,
 - írja ki a **füzetekből - hibatípusok** szerint csoportosítva (például: múlt **idő** jelölése, magánhangzó időtartama **stb.**) - a gyermek valamennyi **helyesírási hibáját**,
 - készítsen tervet a gyermek helyesírásának **javítására**,
 - beszélje meg ezt a tervet az osztálytanítóval és az anyanyelv tantárgypedagógiát tanító **főiskolai** oktatójával,
 - jegyezze fel, mi volt azonos és mi volt **különböző** hármuk fejlesztési elképzeléseiben,
 - nyerve meg a **gyermeket**, hogy lássanak neki (a megbeszélések alapján javított fejlesztési terv alapján) a gyakorlásnak,
 - dolgozzon annyit ezzel a gyerekekkel, amennyit kettejük ideje megenged,
 - a gyakorlás végén **készítsen ellenőrző feladatokat**, amelyek alapján **megállapíthatja**, hogy miben fejlődött és miben nem a gyermek.
31. Válassza ki az osztály valamiben tehetséges (tehetségesnek tartott) **tanulóját!**
- Miben nyilvánul meg a tehetsége?
 - Jelent-e problémát a gyermek számára a gyorsabb vagy eltérő feladatmegoldás, gondolkodásmód?
 - Hogyan igazodik ehhez a tanító? Hogyan **segíti** a tehetség kibontakozását?
 - Mit tenne Ön?

b) Magatartáskorrekció

32. Válassza ki azt a gyermeket/azokat a gyermekeket az osztályból, aki/k/nek magatartása Önt a legjobban zavarja, és válassza ki azt/azokat, aki/k/nek a magatartása a tanítónőt leginkább zavarja:

- ha kettőjük attitűdje nem egyezik, keressen erre magyarázatot,
- tapasztalatait jegyezze fel!

33. Válassza ki az osztály - a tanító számára magatartási szempontból - legproblematicusabbtanulóját,

- próbáljon vele minél jobb személyes kapcsolatot kialakítani (tanuljon, játsszon, beszélgessen vele),
- tapasztalatait jegyezze fel!

(Vigyázzon! A gyermek személyes, családi ügyekői ne kérdezősködjön, hiszen Ön néhány nap múlva nem találkozik vele többé. A kapcsolat csak a gyermek elfogadását, a vele való kiemelt törődést jelentse!)

34. Figyelje meg, kik a legmagányosabb gyermekek az osztályban,

- figyelje meg, hogy ezek a gyerekek kikkel barátkoznának szívesen (játék közben kiknek a játékát figyelik, kivel kezdeményeznek beszélgetést stb.),
- az osztálytanítóval való megbeszélés után szervezzen olyan tevékenységeket, amelyekben a magányos gyermek azzal a társával/társaival tevékenykedhet (játszhat, tanulhat, dolgozhat stb.), akivel/akikkel barátkozni szeretne!

Természetesen a felsoroltakon kívül számos más feladat is adódhat a gyakorlaton, a szakvezető tanító kijelölhet az osztályban éppen aktuális teendőt. Ebben az esetben ezekről számoljon be a Pedagógiai Naplóban.